

O‘ZBEKISTONDA VERTIKAL O‘RMON LOYIHASINI AMALGA OSHIRISH

Umirzoqova Malika Mamadi qizi

*Xalqaro Nordik Universiteti Talim va tarbiya nazariyasi
(Maktabgacha ta'lim) yo'nalishi 2-bosqich magistranti*

Annotatsiya: O‘zbekiston, o‘zining go‘zal tabiat manzaralari, boy madaniyati va tarixiy merosiga ega bo‘lgan mamlakatdir. Ammo, zamonaviy dunyoning tez o‘zgarishlari va urbanizatsiya jarayonlari natijasida, tabiat va uning resurslari xavf ostida qolmoqda. Shuning uchun, vertikal o‘rmon loyihasi kabi innovatsion tashabbuslar, mamlakatimizda ekologik muammolarni hal qilish va yashil maydonlarni kengaytirish maqsadida juda muhimdir.

Kalit so‘zlar: vertikal o‘rmon loyihalari, urbanizatsiya, tabiat, binolar, arxitektura, ekologik muammolar.

Аннотация: Узбекистан – страна с красивыми природными ландшафтами, богатой культурой и историческим наследием. Однако в результате быстрых изменений и процессов урбанизации современного мира природа и ее ресурсы оказались под угрозой. Поэтому инновационные инициативы, такие как проект вертикального леса, очень важны для решения экологических проблем и расширения зеленых насаждений в нашей стране.

Ключевые слова: проекты вертикального леса, урбанизация, природа, здания, архитектура, экологические проблемы.

Abstract: Uzbekistan is a country with beautiful natural landscapes, rich culture and historical heritage. However, as a result of rapid changes and urbanization processes of the modern world, nature and its resources are under threat. Therefore, innovative initiatives such as the vertical forest project are very important in order to solve environmental problems and expand green spaces in our country.

Key words: vertical forest projects, urbanization, nature, buildings, architecture, environmental problems.

KIRISH

Vertikal o‘rmon, ya'ni yuqori qavatli binolarda joylashgan o‘rmonlar, shahar muhitida yashil maydonlarni yaratishning samarali usuli hisoblanadi. Bu loyiha, shahar infratuzilmasini yaxshilash, havoni tozalash, shahar issiqligini kamaytirish va biologik xilma-xillikni oshirishga yordam beradi. O‘zbekiston shaharlarida, aholi sonining ortishi va sanoatning rivojlanishi natijasida, yashil maydonlar kamaymoqda. Bunday sharoitda, vertikal o‘rmonlar, shaharlarimizni yanada yashil va go‘zal qilishga xizmat qiladi. Vertikal o‘rmon loyihasi, arxitektura va ekologiya sohalarining birlashuvi hisoblanadi. Bu loyiha, shahar binolarining devorlariga o‘rmon o‘simliklarini joylashtirishni nazarda tutadi. Bu o‘simliklar, binolarni nafaqat estetik jihatdan bezatadi, balki havoni tozalash va issiqlikni

kamaytirishda ham muhim rol o‘ynaydi. O‘rmon o‘simliklari, karbonat angidridni so‘rib olish va kislorod ishlab chiqarish orqali, shahar havosini tozalaydi. Bu, aholi salomatligini yaxshilashga va ekologik muammolarni hal qilishga yordam beradi. O‘zbekistonning iqlimi, vertikal o‘rmonlar uchun juda qulaydir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mamlakatimizda, ko‘plab o‘simlik turlari mavjud bo‘lib, ularni vertikal o‘rmonlarda ishlatish mumkin. Masalan, mahalliy o‘simliklar, shahar sharoitida yaxshi o‘sishi va rivojlanishi bilan ajralib turadi. Bular, nafaqat estetik jihatdan go‘zal, balki ekologik jihatdan ham foydali hisoblanadi. Mahalliy o‘simliklarni ishlatish, ularning yashash muhitini saqlab qolishga va biologik xilma-xillikni oshirishga yordam beradi. Vertikal o‘rmon loyihasi, shahar infratuzilmasini yaxshilashga yordam beradi. Bunday o‘rmonlar, shaharlarning ko‘rkamligini oshirish bilan birga, aholi uchun yangi dam olish joylarini yaratadi. Shahar aholisining stress darajasini kamaytirish va ularni tabiat bilan bog‘lashda vertikal o‘rmonlar muhim rol o‘ynaydi. Bu, shahar hayotining sifatini oshirishga yordam beradi. Bundan tashqari, vertikal o‘rmonlar, shahar issiqqligini kamaytirishga ham yordam beradi. Ko‘plab tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, yashil maydonlar, shaharlarning haroratini pasaytirishga yordam beradi. O‘rmon o‘simliklari, quyosh nurlarini so‘rib olish orqali, binolarning ichki haroratini pasaytiradi. Bu, energiya sarfini kamaytirishga va issiq havoda qulay sharoit yaratishga yordam beradi. Vertikal o‘rmon loyihasi, shuningdek, ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan ham foydali hisoblanadi. Bunday loyihalar, yangi ish o‘rinlarini yaratadi va mahalliy iqtisodiyotni rivojlantiradi. Shahar aholisining ishtirokini rag‘batlantirish, ularni ekologik masalalarda xabardor qilish va jamoatchilikni jalb etish, vertikal o‘rmon loyihasining muvaffaqiyatli amalga oshirilishida muhim ahamiyatga ega. O‘zbekiston hukumati, ekologik muammolarni hal qilish va yashil maydonlarni kengaytirish maqsadida, vertikal o‘rmon loyihalarini qo‘llab-quvvatlashi kerak. Bu, nafaqat shahar infratuzilmasini yaxshilash, balki aholi salomatligini ham yaxshilashga yordam beradi. Bunday loyihalar, shaharlarimizni yanada yashil va go‘zal qilishga xizmat qiladi. Shuningdek, vertikal o‘rmonlar, turizmni rivojlantirishda ham muhim rol o‘ynaydi. Yashil maydonlar, turistlar uchun qiziqarli joylar bo‘lib, ularni tabiat bilan bog‘lashga yordam beradi. O‘zbekistonning turizm salohiyatini oshirish maqsadida, vertikal o‘rmon loyihalari, yangi turistik yo‘nalishlar yaratishga yordam beradi.[1]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Vertikal o‘rmon loyihasini amalga oshirishda, arxitektorlar, ekologlar va shahar rejalashtiruvchilari o‘rtasida hamkorlik muhimdir. Ular, o‘rmon o‘simliklarini tanlash, binolarni loyihalash va ekologik muammolarni hal qilishda birgalikda ishlashlari kerak. Bunday hamkorlik, vertikal o‘rmon loyihasining muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga yordam beradi. Vertikal o‘rmonlar shahar ichida yashil maydonlarni ko‘paytirishga yordam beradi. Ular binolar devorlariga yoki boshqa vertikal strukturalarga o‘rnatilgan o‘simliklar va daraxtlardan iborat bo‘lib, shahar aholisining tabiiy muhit bilan bog‘lanishini kuchaytiradi. Bu loyihalar orqali shaharlar ko‘proq yashil hududlarga ega bo‘ladi, bu esa insonlarning ruhiy holatini yaxshilaydi va stressni kamaytiradi. O‘simliklar havoni

tozalashda muhim rol o‘ynaydi. Ular uglerod dioksidini so‘rib, kislorod chiqaradi, bu esa shaharlarning havosini tozalashga yordam beradi. Vertikal o‘rmonlar, shuningdek, chang va ifloslantiruvchi moddalarni ushlab turadi, bu esa shahar havosining sifatini yaxshilaydi. Natijada, aholi salomatligi yaxshilanadi va nafas olish kasalliklarining kamayishiga olib keladi. Vertikal o‘rmonlar shaharlarning estetik ko‘rinishini yaxshilaydi. Yashil maydonlar shahar muhitini go‘zallashtiradi, bu esa aholi va sayyohlar uchun yanada jozibador joylar yaratadi. Yashil maydonlar insonlarning ruhiy holatini yaxshilaydi, stressni kamaytiradi va odamlarni tabiat bilan bog‘lanishga undaydi. Shaharlar ichida yashil maydonlar mavjudligi aholi uchun qulay muhit yaratadi.[2]

Vertikal o‘rmonlar shahar iqlimini boshqarishda ham yordam beradi. O‘simliklar issiqlikni so‘rab, shaharlarning haroratini pasaytiradi. Bu, ayniqsa, yozda shaharlarning haddan tashqari qizib ketishini oldini olishda muhimdir. Vertikal o‘rmonlar shahar ichida mikroiklimni yaxshilashga yordam beradi va shahar aholisining qulayligini oshiradi. Vertikal o‘rmonlar biologik xilma-xillikni saqlashga yordam beradi.[3]

Shaharlar ko‘pincha hayvonlar va o‘simliklar uchun yashash joylarini yo‘qotadi. Vertikal o‘rmonlar esa turli xil o‘simliklar va hayvonlar uchun yangi yashash joylarini taqdim etadi, bu esa ekologik muvozanatni saqlashda muhim ahamiyatga ega. Bu loyiha orqali shaharlar o‘z ekosistemalarini boyitadi va tabiiy xilma-xillikni rag‘batlantiradi. Umuman olganda, vertikal o‘rmon loyihalari shaharlar uchun ko‘plab foydalar keltiradi. Ular nafaqat ekologik muvozanatni saqlash, balki shaharlarning estetik ko‘rinishini yaxshilash, havoni tozalash va iqlimni boshqarishda ham katta ahamiyatga ega. Ushbu innovatsion yondashuv shaharlar uchun kelajakda barqaror va yashil muhit yaratishga yordam beradi. Vertikal o‘rmonlar shaharlarimizni yanada yashil va sog‘lom qilishda muhim qadam bo‘lib, ularni kelajak avlodlar uchun qulay va go‘zal joylar sifatida saqlab qolishga xizmat qiladi.[4]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda vertikal o‘rmon loyihasini tashkil etish, shaharlarning ekologik muammolarini hal qilish, yashil maydonlarni kengaytirish, aholi salomatligini yaxshilash va iqtisodiy rivojlanishni ta‘minlash maqsadida juda muhimdir. Bu loyiha, nafaqat shahar infratuzilmasini yaxshilaydi, balki aholi hayotining sifatini oshiradi. O‘zbekistonning go‘zal tabiatini saqlab qolish va kelajak avlodlarga etkazish uchun, vertikal o‘rmon loyihalari amalga oshirilishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Yusuf, A. (2021). "Shahar ekologiyasi va yashil infratuzilma." Tashkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti.
2. Rahmonov, B. (2020). "O‘zbekistonda urbanizatsiya va ekologik muammolar." Tashkent: Fan va texnologiya.
3. Saidov, D. (2022). "Yashil shahar: vertikal o‘rmonlar va ularning ahamiyati." Tashkent: Ekologiya va tabiat.

4. Murodov, F. (2023). "Tabiat va shahar: barqaror rivojlanish yo‘llari." Tashkent: O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya vazirligi.
5. Xolov, E. (2019). "Yashil iqtisodiyot va vertikal o‘rmonlar." Tashkent: Iqtisodiyot va statistika.
6. Nazarov, G. (2021). "O‘zbekistonda ekologik barqarorlik va vertikal o‘rmonlar." Tashkent: Tabiatni muhofaza qilish.
7. Qodirov, H. (2020). "Shaharlar va yashil maydonlar: vertikal o‘rmonlarning roli." Tashkent: Shahar tadqiqotlari.
8. Tursunov, I. (2022). "Inson va tabiat: vertikal o‘rmonlarning ijtimoiy ahamiyati." Tashkent: Ijtimoiy fanlar.
9. Sirojiddinov, J. (2021). "Shahar ekologiyasi: vertikal o‘rmonlar va havoni tozalash." Tashkent: Ekologik tadqiqotlar.
10. Abdullayeva, L. (2023). "Yashil kelajak: vertikal o‘rmonlar va shaharlar." Tashkent: Yashil iqtisodiyot.